

Примјена закона о утврђивању поријекла имовине и посебног пореза на имовину у Републици Српској

- Припремио: Томислав Чавић, Центар за едукацију судија и јавних тужилаца у Републици Српској

Крајем фебруара 2023. године у Републици Српској је ступио на снагу Закон о утврђивању поријекла имовине и посебног пореза на имовину, који је усвојен 10. фебруара 2022. године и објављен у “Службеном гласнику Републике Српске” број 15/22.

Тим законом уређују се услови, начин и поступак под којима се утврђују имовина и увећање имовине физичког лица и посебан порез на увећање имовине а за коју физичко лице не може да докаже начин стицања, као и органи надлежни за спровођење тог закона.

Одредбама тог закона је дефинисана обука запослених у Министарству финансија и Пореској управи Републике Српске, као и обука судија у судовима који воде поступке поводом тужби против коначних рјешења о посебном порезу.

Одредбама члана 21 тог закона, који се односи на обуку судија, утврђено је да судије које воде поступке поводом тужби против коначних рјешења о посебном порезу пролазе обуку за стицање посебног знања о поступку утврђивања поријекла имовине и посебном порезу, **коју спроводи Центар за едукацију судија и јавних тужилаца у Републици Српској**. Такође, тим законом је утврђено да програм, начин спровођења и трајање обуке прописује Центар за едукацију судија и јавних тужилаца у Републици Српској, а да су запослени у Министарству финансија и Пореској управи дужни да похађају сталну обуку из области поступка утврђивања поријекла имовине и посебног пореза на имовину према програму и начину спровођења сталне обуке коју прописује министар.

Закон о утврђивању поријекла имовине и посебног пореза на имовину у Републици Српској је израђен по узору на исти такав закон који је донесен у Републици Србији у

2020. години, а који је почео да се примјењује од 12. марта 2021. године. И у том закону се налазе одредбе које се односе на обуку судија, и то судија Управног суда Републике Србије, који суде поводом тужби против коначних рјешења о посебном порезу и који, према том закону, морају да имају завршену обуку за стицање посебног знања о поступку утврђивања имовине и посебном порезу, коју спроводи Правосудна академија Републике Србије, која прописује и програм, начин спровођења и трајање обуке судија. Тим законом је одређено да судијама које су завршиле обуку Правосудна академија издаје сертификат о завршеној обуци, те да поступак издавања и образац сертификата прописује Правосудна академија.

О том закону се причало деценијама и у Републици Србији и у Републици Српској. Иначе, у Републици Српској тај закон био је у процедури још од 2013. године, када је Нацртом закона било предвиђено да се поријекло имовине испитује за период од 1992. године и када је оцијењено да је немогуће објективно испитати поријекло имовине за цијели тај период, те да су понуђена рјешења супротна десетинама других закона који се тичу те материје. Такође је оцијењено да је тешко спроводив, јер је сличан закон постојао и прије рата, али да никада није спроведен и да није дао очекиване ефекте.

Новим Законом о утврђивању поријекла имовине и посебног пореза на имовину, између осталог, дефинисани су појам имовине као скуп апсолутних и релативних имовинских права (право својине и друга стварна права на покретним и непокретним стварима, право интелектуалне својине, потраживања из свих извора облигационих односа), удјели у привредним друштвима и права која из њих произилазе, хартије од вриједности, новац, криптовалуте, као и друга имовинска права у Републици Српској, Федерацији Босне и Херцеговине, Дистрикту Брчко БиХ и иностранству.

Такође, тим законом је прописано да имовина на коју се утврђује посебан порез представља разлику између збира увећања имовине и издатака за приватне потребе физичког лица, са једне стране, и пријављених прихода који су увећани за износ прихода који не подлијежу опорезивању у Републици Српској, бестеретно стечене имовине, имовине стечене задуживањем, односно имовине стечене на други законит начин, с друге стране.

Пријављени приходи су приходи физичког лица који су пријављени надлежном пореском органу, а увећање имовине представља позитивну разлику између вриједности имовине физичког лица на крају одређеног периода у односу на почетак тог периода.

Законом је дефинисано и да је посебан порез на имовину порез који се плаћа на увећање имовине физичког лица у складу са овим законом.

У члану 3 Закона је утврђено да је терет доказивања у погледу увећања имовине у односу на пријављене приходе физичког лица на Пореској управи Републике Српске, а на физичком лицу је терет доказивања начина стицања имовине у дијелу у коме увећање његове имовине није у складу са пријављеним приходима.

За вођење поступка утврђивања имовине и посебног пореза на имовину, као и наплате посебног пореза у складу са овим законом надлежна је Пореска управа у којој се организује посебна јединица која се назива Сектор за утврђивање поријекла имовине и посебног пореза на имовину. Та јединица има право увида и прибављања података из свих врста евиденција и података које воде, односно посједују надлежни органи и друга лица о непокретним и покретним стварима, привредним субјектима, хартијама од вриједности, штедним улозима и рачунима код пословних банака, као и

других евиденција и података из којих може да се утврди имовина физичког лица, те пословних књига и документације привредних друштава и других лица с циљем утврђивања имовине неког физичког лица.

На захтјев Пореске управе, достављање података којима располажу и пружање подршке Пореској управи су обавеза министарстава, републичких управа, републичких управних организација, органа јединица локалне самоуправе, правних лица чији је оснивач Република Српска или јединица локалне самоуправе, установа, јавних предузећа и других облика организовања утврђених законом који врше јавна овлашћења, пословних субјеката, пословних банака, те других органа и организација, физичких и правних лица.

Поступак утврђивања поријекла имовине и посебног пореза покреће се и води по службеној дужности а састоји се од претходног поступка и поступка контроле и утврђивања посебног пореза, према Правилнику о начину и поступку вршења претходног поступка и поступка контроле, који доноси министар финансија на приједлог директора Пореске управе.

Претходни поступак се покреће и спроводи на основу процјене ризика, а може да се покрене и на основу пријаве другог органа или по иницијативи физичког или правног лица. На основу процјене ризика и пријаве другог органа, Пореска управа доноси план покретања претходног поступка.

У претходном поступку Сектор за утврђивање поријекла имовине и посебног пореза на имовину, који се налази при Пореској управи, утврђује увећање имовине на основу података којима располаже и података које прикупи од других органа и организација, правних или физичких лица и упоређује их са пријављеним приходима у одређеном периоду. Пореска управа покреће

поступак контроле, на начин прописан законом којим се уређује порески поступак, ако се у претходном поступку учини вјероватним да у највише три узастопне календарске године у којима физичко лице има увећање имовине постоји разлика између увећања имовине и пријављених прихода физичког лица која је већа од 300.000 КМ (у Републици Србији од 150.000 евра у динарској противвриједности).

Ако се у спроведеном поступку, који је прописан овим законом, утврди да чињенице указују да постоје основи сумње да је извршено кривично дјело, Пореска управа о томе без одлагања обавјештава надлежно тужилаштво и друге надлежне органе.

У поступку контроле Пореска управа доноси план контрола на основу резултата спроведених претходних поступака. У поступку контроле утврђују се имовина на коју се утврђује посебан порез физичког лица и њена вриједност. Физичко лице има право да учествује у поступку контроле и да подноси доказе којима доказује начин стицања имовине. Неучествовање физичког лица у поступку контроле не одлаже даље вођење поступка. У поступку контроле се сачињава записник о извршеној контроли на који се сходно примјењују одредбе закона којима се уређује порески поступак. По окончању поступка контроле доноси се рјешење о утврђивању посебног пореза ако се утврди да постоји имовина на коју се плаћа посебан порез.

Пореска основица посебног пореза на имовину представља увећање имовине у складу са овим законом. Та основица посебног пореза на имовину утврђује се у вриједности имовине на коју се утврђује посебан порез а коју чини збир ревалоризоване вриједности те имовине за сваку календарску годину која је била предмет контроле, те се на тако утврђену основицу плаћа посебан порез по стопи од

75 % на основицу.

Вриједност имовине за коју се утврђује посебан порез на имовину се ревалоризује индексом потрошачких цијена од посљедњег дана календарске године за коју је утврђена та имовина до дана доношења рјешења о посебном порезу на имовину. Ревалоризација вриједности имовине се не примјењује уколико се вриједност имовине утврђује за имовину стечену након увођења конвертибилне марке у Босни и Херцеговини.

Против рјешења о посебном порезу које доноси Пореска управа након спроведеног поступка може да се изјави жалба Министарству финансија. Жалба одлаже извршење рјешења. Рјешење којим се одлучује о жалби је коначно и против њега може да се покрене управни спор пред надлежним судом.

О питању примјене закона којим се уређује порески поступак на поступак утврђивања имовине и посебног пореза на имовину примјењује се закон којим се уређује порески поступак изузев одредаба о застарјелости утврђивања и наплате пореза.

Ако се у поступку који прописује овај закон утврди да физичко лице има неиспуњену пореску обавезу која је прописана другим законом, као друга врста пореза, по основу законито стечених прихода, односно имовине, поступак утврђивања и наплате тог пореза спровешће се у складу са прописима којима се уређује та врста пореза, као и закона којима се уређује порески поступак.

Кад је ријеч о односу према кривичном поступку, ако је правоснажном пресудом

у кривичном поступку утврђена имовина која је проистекла извршењем кривичног дјела, а на коју је плаћен посебан порез на имовину у складу са овим законом, суд је дужан да урачуна у пресуди износ плаћеног посебног пореза у имовину која је проистекла извршењем кривичног дјела. То се примјењује и у поступцима који се воде на основу закона којим се уређује поступак одузимања имовине која је проистекла извршењем кривичног дјела.

Иако је ступио на снагу тек ове године и иако се примјењује нови Закон о утврђивању поријекла имовине и посебном порезу на имовину у Републици Српској, Центар за едукацију судија и јавних тужилаца у Републици Српској, сходно обавези из члана 21 овог закона којим је утврђена обука судија, у Програму стручног усавршавања судија и јавних тужилаца у 2023. години планирао је да се организује и одржи дводневни семинар за судије из управноправне области под називом: "Пракса Врховног суда Републике Српске на управном реферату", којим ће се обухватити и обука из области поступка утврђивања поријекла имовине и одређивање посебног пореза на имовину на основу овог закона и пореских прописа Републике Српске. Као едукатори на том семинару ће бити ангажоване судије Врховног суда Републике Српске са управног реферата и одговорно лице из Пореске управе Републике Српске, односно начелник новоформираног Сектора за утврђивање поријекла имовине и посебног пореза на имовину.

Позив за тај семинар је упућен судијама који раде на предметима из управноправне области у окружним судовима у Републици Српској и Врховном суду Републике Српске.